

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - 120 mm morterkompagniet

Indledning

Brigadens tunge ildstøtte bestod af et morterkompagni, som var udrustet med 4 stk. 120 mm morter.

Kompagniets mandskab mødte til uddannelse 15. marts 1945 og mortererne tilgik i starten af april måned. Efter et par dages teoretisk orientering blev mandskabet inddelt til morterbetjening, telefonfolk, ammunitionsslæbere samt vinkelmålere og motorordonnanser.

Ved sammendragningen i Sydsverige medio april 1945 tilgik 3 personvogne, 13 lastvogne samt 20 motorvognsførere.

Kompagniet talte 5. maj 1945 108¹ mand og 20 køretøjer, der var organiseret således:

- Chef med kommandogruppe (27)
- 2 delinger á 2 grupper (14).

120 mm morter M.41 S

I den svenske hær havde morteren betegnelsen *12 cm granatkastare m/41 (grk m/41)*.

Morteren var udviklet af den finske våbenfabrik *Tampella*, og havde i den finske hær betegnelsen m/40.

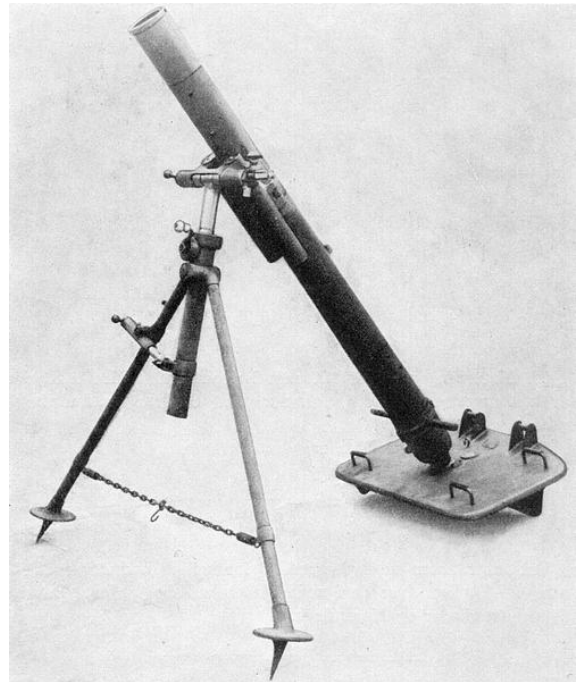
Svenske våbenfabrikker som Bofors og Husqvarna licensfremstillede morteren, hvis maksimale skudvidde var ca. 5 km.

Umiddelbart efter krigen blev morteren anvendt i den danske hær, hvor fik betegnelsen *120 mm morter M.41 S*.

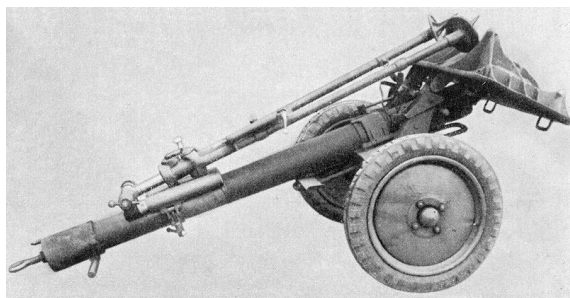
I kørestilling var morteren anbragt på en tohjulet transportaksel. Vægt i skudstilling: 255 kg; i kørestilling: 390 kg.

Ammunition

Til morteren anvendtes *120 mm brisantgranat M.41 S*, der (med stødrør) vejede 12,5 kg. Brisantgranaten kunne udskydes med 8 forskellige ladninger (1-8)

12 cm morter M.41 S, i skudstilling.
Fra Kilde 2.

120 mm MorterM.41 S, i kørestilling.
Fra Kilde 2.

Kilde 3 omtaler journalist Jørgen Thanum Jensen i *Menig soldat i Brigaden*, at han om aftenen den 4. maj 1945 var med til at afhente det tunge morterkompagnis ammunition på lastvogne. Hver ammunitionskasse vejede 100 kg og der blev afhentet 100 kasser.

Heraf udledes, at der til kompagniet blev udleveret 800 granater, hvilket kan betyde, at grundbeholdningen pr. morter var 200 granater.

Planer om indkøb af yderligere morterer

Fra dansk side var der interesse for at anskaffe yderligere 20 tunge morterer og 20.000 brisantgranater samt 500 pistoler. To repræsentanter fra Brigaden, ledsaget af en svensk advokat, rejste i al hemmelighed til Finland 7. september 1944 for at forhandle om mulighederne. Finnerne var meget interesserede og tilbød - ud over det bestilte - kampvogne og tungt artilleri. Leverancerne skulle ske gennem et privat svensk firma for at skabe mindst muligt røre om sagen.

¹ Sammenholdes styrketallet med den efterfølgende organisation, så mangler der 25 personer. Disse kan meget vel være de 20 motorvognsførere og et hold køkkenlotter. De 4 køretøjer, der mangler ved sammenligningen kan være 1 køkkenvogn og 3 motorcykler.

Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - 120 mm morterkompagniet

Handlen kom i stand og blev godkendt af såvel den finske som svenske regering. Et skib blev chartret til transporten og en del af betalingen blev erlagt, men en mistelten havde man ikke taget i ed - den finske forsvarsminister blev syg og måtte trække sig tilbage.

Hans afløser var åbenbart en mere forsigtig mand og han forelagde sagen for den russiske kontrollkommission, hvad man ellers havde søgt at undgå. Efter flere måneders tavshed måtte den finske regering i januar 1945 meddele, at russerne havde afslået at godkende handlen.

Blandt de mulige årsager til det russiske nej nævner Knud J.V. Jespersen i Kilde 4, at man fra russisk side betragtede Brigaden som en mulig trussel ved en eventuel invasion i Danmark, idet den ville udgøre den eneste militære styrke under dansk kontrol.

Velkommen hjem! Har I nogen svenske cigaretter?

Det var nok ikke lige denne velkomst morterfolkene og de øvrige brigaderer havde ventet, da de gik i land i Danmark, men som situationen havde udviklet sig, så blev de modtaget af feststemte danskere og ikke af en krigerisk fjende.

*12 cm granatkastare m/41,
med svensk mandskab.*

Forud for hjemkomsten var gået 14 dages intens uddannelse, og fra 25. april var kompagniet i alarmberedskab.

Kompagniet blev alarmeret ved midnatstid, natten mellem den 4. og 5. maj. Herefter fulgte to timers hårdt arbejde med at læsse al ammunition på lastvognene og så forskydning til Helsingborg.

Byen vrimlede med danske soldater, og efter mange timers ventetid blev det endelig klokken 10.00 meddelt, at kompagniet ville blive overført ved 14-tiden.

Klokken 14.15 kørte kompagniet til havneområdet, hvor mortermandskabet prodsede mortererne af og trak dem ombord på den færge, der skulle sejle dem over. Herefter kørte det rullende materiel ombord. Hver mand fik udleveret en redningsvest. Som afskedsgave fra Sverige fik de et stykke chokolade og som velkomstgave fra Danmark - en grøn Tuborg.

Den 6. maj fulgte så motormarchen mod København og befolkningens modtagelse. I modsætning til nogle af de øvrige enheder, så forløb indmarchen uden skudepisoder.

Efter 14 dage i København blev kompagniet sendt til Herning, hvor det blev tildelt bevogtningsopgaver, blandt andet ved indkørselsvejene til Karup Flyveplads.

Kompagniet blev hjemsendt 10. juli 1945.

Billedet, der stammer fra den nu ikke længere aktive Wermlands Militär Historiska Förening.

Kilder

1. *Den danske Brigade* redigeret af Niels Grunnet og Bent Demer, H. Hirsprungs Forlag, København 1945.
2. *Svenske våben i den danske hær 1946* af kaptajn I.V. Vorsling, Dansk Artilleri-tidsskrift, 4. hæfte, august 1946, side 105-122.
3. *1½ år med Den Danske Brigade* af oberstløjtnant P.A. F. Norup (stabschef ved Brigaden), Militær Tidsskrift 1947, side 271-308 og 353-406.
4. *Brigaden - Den danske Brigade i Sverige 1943-1945* af Knud J.V. Jespersen, Gyldendal, København 1993, ISBN 87-00-14924-1.
5. "Mats' Weapons Page" - Mats Perssons nedlagte side med beskrivelse af svenske våben.
6. *Den danske Brigade i Sverige 1943-45* af sekondløjtnant P. Lyng, elev ved Hærens Officersskole, klasse Krogh I, 1976-80.

Per Finsted

Per Finsted

14. marts 2004

Side 2 af 2